

Samenvatting van het besluit van de Commissie**van 2 december 2021****inzake een procedure op grond van artikel 101 van het verdrag betreffende de werking van de Europese unie en artikel 53 van de eer-overeenkomst****(Zaak AT.40135 — FOREX — Sterling Lads)***(Kennisgeving geschied onder nummer C(2021) 8612 final)***(Slechts de tekst in de engelse taal is authentiek)**

(2022/C 185/08)

Op 2 december 2021 heeft de Commissie een besluit vastgesteld inzake een procedure op grond van artikel 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en artikel 53 van de EER-overeenkomst. Overeenkomstig artikel 30 van Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad ⁽¹⁾ publiceert de Commissie hierbij de namen van de partijen en de belangrijkste punten van het besluit, waaronder de opgelegde sancties, rekening houdende met het rechtmatige belang van de ondernemingen inzake de bescherming van hun bedrijfsgeheimen.

1. INLEIDING

- (1) De adressaten van het besluit hebben deelgenomen aan één enkele en voortdurende inbreuk op artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst. De inbreuk strekte ertoe de mededinging te beperken en/of te vervalsen in de sector contante valutahandel ("Forex" of "FX") in G10-valuta ⁽²⁾.
- (2) De G10-valuta waarop dit besluit betrekking heeft, zijn de Amerikaanse, Canadese, Australische en Nieuw-Zeelandse dollar (respectievelijk USD, CAD, AUD en NZD), de Japanse yen (JPY), de Zwitserse frank (CHF), het pond sterling (GBP), de euro (EUR), en de Zweedse, Noorse en Deense kroon (respectievelijk SEK, NOK en DKK) (d. w.z. in totaal elf valuta, hetgeen overeenstemt met de marktconventie voor valuta die als G10 worden aangeduid).
- (3) De contante G10-valutahandel omvat zowel i) market-making (d.w.z. de uitvoering van orders van cliënten om een bedrag in een bepaalde valuta om te wisselen in het equivalent in een andere valuta, als ii) handel voor eigen rekening (d.w.z. de uitvoering van andere valutawisselingen om de blootstelling als gevolg van de market-makingtransacties te beheren of om de blootstelling aan een valuta te wijzigen los van een order van een cliënt).
- (4) De handelsdesks voor de contante G10-valutahandel van de betrokken ondernemingen waren beschikbaar voor de handel in die valuta, afhankelijk van de vraag op de markt. Hoewel de betrokken handelaren zelf in hoofdzaak verantwoordelijk waren voor market-making in specifieke valuta of valutaparen, mochten zij volgens hun mandaat namens hun eigen onderneming verdere handelsactiviteiten verrichten voor in hun boeken beschikbare G10-valuta — hetgeen zij in de betrokken periode in uiteenlopende mate ook deden — om zo de waarde van hun respectieve posities te maximaliseren.
- (5) De volgende drie soorten orders die kenmerkend zijn voor de cliëntgedreven handelsactiviteit (market-making) van de deelnemende handelaren, zijn voor de inbreuk relevant:
 - (a) marktorders van cliënten: orders om onmiddellijk transacties aan te gaan voor een bepaald volume van een valuta op basis van de geldende marktcoers;
 - (b) voorwaardelijke orders van cliënten (bijvoorbeeld stop-loss- of take-profit-orders), die worden geactiveerd wanneer een bepaald koersniveau wordt bereikt en de risicoblootstelling van handelaren wordt geopend. Deze kunnen alleen worden uitgevoerd wanneer de markt een bepaald niveau bereikt;

⁽¹⁾ PB L 1 van 4.1.2003, blz. 1. Verordening gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 411/2004 (PB L 68 van 6.3.2004, blz. 1).

⁽²⁾ Deze zaak betreft niet de elektronische contante valutahandel, d.w.z. contante valutatransacties die automatisch worden geboekt door of uitgevoerd op of door eigen elektronische handelsplatforms of computeralgoritmen van de betrokken banken.

- (c) orders van cliënten om een bepaalde transactie uit te voeren tegen een bepaalde valutabenchmarkkoers of “fixing” voor bepaalde valutaparen; in deze zaak ging het alleen om de WM/Reuters Closing Spot Rates en de referentiekosten van de Europese Centrale Bank.

2. BESCHRIJVING VAN DE ZAAK

2.1. Procedure

- (6) Het onderzoek is ingeleid op grond van een op 27 september 2013 door [niet-adressaat] ingediend immunitetsverzoek. De Commissie heeft nadien initiële clementieverklaringen ontvangen van [niet-adressaat] (op 11 oktober 2013), van [niet-adressaat] (op 14 oktober 2013) en van [niet-adressaat] (op 17 juli 2015). Alle partijen hebben naar aanleiding van de verklaringen talrijke opmerkingen gemaakt. Credit Suisse heeft geen clementieverklaring ingediend. De Commissie heeft [niet-adressaat] op 2 juli 2014 voorwaardelijke immunitet toegekend.
- (7) Op 27 oktober 2016 is de procedure ingeleid ten aanzien van de partijen, teneinde schikkingsgesprekken aan te gaan. Tussen november 2016 en februari 2018 heeft de Commissie bilaterale bijeenkomsten gehouden en contacten gehad met elk van de partijen, met inbegrip van Credit Suisse, in drie schikkingsrondes, in overeenstemming met de schikkingsmededeling ⁽³⁾.
- (8) Op 22 januari 2018 heeft het College goedkeuring verleend voor de bandbreedtes van de naar verwachting op te leggen geldboeten. Op 19 februari 2018 heeft Credit Suisse de Commissie te kennen gegeven dat zij niet langer wenste deel te nemen aan de schikkingsprocedure. De Commissie is daarom voor Credit Suisse teruggekeerd naar de gewone procedure overeenkomstig punt 19 van de schikkingsmededeling. Tussen [...] en [...] hebben de overige partijen hun formeel verzoek tot schikking bij de Commissie ingediend overeenkomstig artikel 10 bis, lid 2, van Verordening (EG) nr. 773/2004 ⁽⁴⁾.
- (9) Op 24 juli 2018 heeft de Commissie tegelijkertijd de aan Credit Suisse gerichte gewone mededeling van punten van bezwaar en een gestroomlijnde mededeling van punten van bezwaar inzake de schikking aan de vier andere partijen bij de inbreuk vastgesteld. Credit Suisse heeft op 4 oktober 2018 haar schriftelijke opmerkingen bij de mededeling van punten van bezwaar ingediend en verzocht om te worden gehoord. De hoorzitting vond plaats op 7 december 2018.
- (10) Op 18 maart 2021 heeft de Commissie een aan Credit Suisse gerichte aanvullende mededeling van punten van bezwaar vastgesteld. Credit Suisse heeft op 6 mei 2021 haar schriftelijke opmerkingen bij de aanvullende mededeling van punten van bezwaar ingediend, en op 8 juni 2021 vond er een tweede hoorzitting plaats. Credit Suisse heeft de openstaande vragen van de hoorzitting op 25 juni 2021 beantwoord.
- (11) Het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities heeft op 30 november 2021 een gunstig advies uitgebracht. Op 1 december 2021 heeft de raadadviseur-auditeur haar eindverslag opgesteld. De Commissie heeft het besluit op 2 december 2021 goedgekeurd.

2.2. Samenvatting van de inbreuk

- (12) Het besluit heeft betrekking op de gedragingen die in een [...] chatroom genaamd Sterling Lads (of “STG Lads”) plaatsvonden tussen [niet-adressaat], [niet-adressaat], [niet-adressaat] en [niet-adressaat] (de “vier schikkende partijen”) en Credit Suisse. De gedragingen vonden plaats van 25 mei 2011 tot 12 juli 2012. Credit Suisse heeft van 7 februari 2012 tot 12 juli 2012 aan de inbreuk deelgenomen. De reikwijdte van het kartel bestreek ten minste de EER.
- (13) Het kartel is gedocumenteerd in communicatie die in de chatroom STG Lads plaatsvond tussen bepaalde individuele handelaren die gemachtigd waren om G10-valuta te verhandelen in spottransacties namens en voor rekening van de respectieve onderneming waarbij zij werkten op de desbetreffende specifieke handelsdesk voor contante G10-valutahandel.

⁽³⁾ Mededeling van de Commissie betreffende schikkingsprocedures met het oog op de vaststelling van beschikkingen op grond van de artikelen 7 en 23 van Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad in kartelzaken (PB C 167 van 2.7.2008, blz. 1) (“de schikkingsmededeling”).

⁽⁴⁾ PB L 123 van 27.4.2004 blz. 18.

- (14) Het kartel behelsde één enkele en voortdurende inbreuk die werd gekenmerkt door de uitwisseling tussen de handelaren — in een multilaterale privé-chatroom en op uitgebreide en recurrente basis — van bepaalde actuele of toekomstige commercieel gevoelige informatie over hun handelsactiviteiten. De informatie-uitwisseling was bedoeld om twee basisparameters van concurrentie in de contante G10-valutahandel te beïnvloeden: koers en deskundig risicobeheer.
- (15) In plaats van op eigen kracht op die parameters te concurreren, waren de marktbeslissingen van de deelnemende handelaren gebaseerd op de posities, voornemens en restricties van hun concurrenten. De informatie-uitwisselingen waarop dit besluit betrekking heeft, betroffen:
- (a) informatie-uitwisselingen waarbij details over uitstaande orders van cliënten werden onthuld, waarbij de deelnemende handelaren vrijelijk vertrouwelijke details van de uitstaande orders van hun cliënten bespraken (zoals het niveau waarop de voorwaardelijke orders van cliënten worden geactiveerd, de omvang van de orders voor de fix van cliënten en het type of de naam van cliënten van marktorders). Deze informatie bood de leden van de chatroom meer inzicht in hun handelsactiviteiten, hielp de deelnemende handelaren nadien bij het nemen van marktbeslissingen en stelde hen in staat gelegenheden te bepalen waarop zij hun handelsactiviteiten konden coördineren;
 - (b) informatie-uitwisselingen waaruit de openstaande risicoposities van handelaren konden worden afgeleid, hetgeen hun een inzicht kon geven in elkaars potentiële hedginggedragingen. Hiermee werd de handelaren informatie verschafte die nadien relevant kon zijn voor hun handelsbeslissingen voor een aantal minuten of totdat deze was achterhaald door de volgende informatie-uitwisseling;
 - (c) informatie-uitwisselingen waaruit de bestaande of beoogde bied-laatspreads konden worden afgeleid. Hiermee werd vrijgegeven welke spread de handelaren voor specifieke valutaparen en transactievolumes wilden vragen. De deelnemende handelaren konden door deze informatie-uitwisselingen meer zekerheid verkrijgen over de koersen die zij noteerden en zij konden de informatie gebruiken bij de vaststelling van hun latere prijsvormingsgedrag. Voorts konden zij met deze informatie de spreads voor bepaalde transacties afstemmen en invloed uitoefenen op de totale prijs die de cliënten voor de valutatransacties betaalden;
 - (d) informatie-uitwisselingen waaruit andere bijzonderheden over actuele of geplande handelsactiviteiten konden worden afgeleid, waarbij de deelnemende handelaren een combinatie van verschillende van de voornoemde commercieel gevoelige gegevens deelden. Een en ander hielp de deelnemende handelaren nadien bij hun beslissingen.
- (16) De vier schikkende partijen erkenden dat deze uitgebreide en herhaaldelijke uitwisselingen van gevoelige actuele of toekomstgerichte informatie plaatsvonden volgens een reeks ongeschreven regels volgens welke: i) de deelnemende handelaren in de particuliere chatroom STG Lads bijeenkwamen en gedurende de gehele handelsdag informatie bekendmaakten en uitwisselden; ii) de ontvangende handelaren de in de chatroom uitgewisselde informatie niet bekendmaakten aan andere concurrerende handelaren buiten de particuliere chatroom; iii) de deelnemende handelaren de uitgewisselde informatie in hun eigen voordeel konden gebruiken, onder meer om te zien welke kansen zich voordeden om hun handel te coördineren; en iv) die informatie niet zou worden gebruikt tegen degenen die deze hadden gedeeld (hierna samen “de impliciete afspraak” genoemd). Credit Suisse ontkende dat er een impliciete afspraak bestond.
- (17) Volgens de vier schikkende partijen coördineerden de handelaren incidenteel hun handelsactiviteiten met betrekking tot de contante G10-valutahandel door in het licht van de aangekondigde positie of handelsactiviteit van een andere handelaar af te zien van de handel die zij voor een bepaalde periode hadden voorgenomen. Deze praktijk staat bekend als “zich afzijdig houden”. Tijdens de periode waarin Credit Suisse aan de inbreuk deelnam deed deze praktijk zich evenwel niet voor.
- (18) Credit Suisse werd aansprakelijk gesteld voor haar deelname aan de uitgebreide en herhaaldelijke uitwisseling van actuele of toekomstgerichte commercieel gevoelige informatie in de chatroom STG Lads, die neerkomt op onderling afgestemde feitelijke gedragingen en/of overeenkomsten die de mededinging beperken in de zin van artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst. Credit Suisse werd niet aansprakelijk gesteld voor de impliciete afspraak en de incidentele coördinatie.

2.3. Adressaten

- (19) Het besluit werd tot de volgende juridische entiteiten gericht: Credit Suisse Group AG, Credit Suisse Securities (Europe) Limited en Credit Suisse AG (samen “Credit Suisse” of “de adressaten”).

2.4. Corrigerende maatregelen

- (20) In het besluit werden de richtsnoeren boetetoemeting van de Commissie van 2006 toegepast. De methode en parameters voor de vaststelling van boeten zijn op 22 januari 2018 in het kader van de schikkingsprocedure vastgesteld door het college van commissarissen. Volgens de rechtspraak is het beginsel van gelijke behandeling van toepassing op de boeteparameters voor alle partijen bij dezelfde inbreuk, ongeacht of zij de schikkingsprocedure dan wel de gewone procedure volgen. Daarom werd voor de berekening van de geldboete voor Credit Suisse dezelfde methode toegepast als voor de geldboeten voor de vier schikkende partijen.

2.4.1. Basisbedrag van de geldboete

- (21) De Commissie achtte het passend een specifieke alternatieve maatstaf voor de waarde van de verkopen toe te passen. Contante G10-valutatransacties brengen geen verkopen met zich mee in de gebruikelijke betekenis van het woord: zij betreffen de omwisseling van een nominaal geldbedrag uitgedrukt in een bepaalde valuta in het equivalente nominale bedrag uitgedrukt in een andere valuta, waarvan de koers is opgenomen in de door de contante-valutahandelaar toegepaste “bied-laatspread” (d.w.z. het verschil tussen de biedprijs en de vraagprijs). Beide factoren — de omgewisselde nominale bedragen en de toegepaste bied-laatspreads — zijn derhalve essentiële parameters van de waarde van de verkopen in verband met de inbreuk.
- (22) De Commissie heeft de alternatieve maatstaf voor de betrokken waarde van de verkopen als volgt vastgesteld:
- (a) Ten eerste is rekening gehouden met de door de betrokken onderneming verhandelde nominale bedragen in het kader van de contante G10-valutatransacties.
- (b) In tweede instantie zijn deze bedragen vermenigvuldigd met een voor alle schikkende en niet-schikkende partijen eenvormige, passende aanpassingsfactor die de toepasselijke bied-laatspreads in de contante G10-valutatransacties tot uiting bracht. In de aanpassingsfactor werden in feite twee elementen gecombineerd: een element houdt verband met market-makingactiviteiten en een tweede element houdt verband met handel voor eigen rekening.
- (23) De alternatieve maatstaf voor de waarde van de verkopen werd rechtstreeks gebaseerd op de waarde van de verkopen die de ondernemingen daadwerkelijk hebben gerealiseerd in de maanden die overeenstemmen met hun respectieve deelname aan de inbreuk, die vervolgens werd geannualiseerd. Aangezien de inbreuk de gehele EER bestreek, werd de alternatieve maatstaf voor de waarde van de verkopen bepaald op basis van de contante G10-valutatransacties die waren aangegaan met in de EER gevestigde tegenpartijen.

2.4.2. Aanpassingen van het basisbedrag

- (24) De Commissie heeft op de nominale bedragen een passende, eenvormige factor toegepast op basis van de aan het bewijsmateriaal ontleende bied-laatspreads.

2.4.3. Verzwarende of verzachtende omstandigheden

- (25) In deze zaak waren geen verzwarende omstandigheden van toepassing. Aangezien Credit Suisse echter niet aansprakelijk werd gesteld voor het zich afzijdig houden of voor de impliciete afspraak, heeft de Commissie de geldboete verlaagd.

2.4.4. Specifieke verhoging met het oog op afschrikking

- (26) In deze zaak is geen afschrikingsfactor toegepast.

2.4.5. Toepassing van het 10 %-omzetplafond

- (27) Het bedrag van de geldboete lag onder het in artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003 vastgestelde maximum van 10 % van de wereldwijde omzet.

3. CONCLUSIE

- (28) Overeenkomstig artikel 23, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1/2003 is de volgende geldboete opgelegd aan Credit Suisse: 83 294 000 EUR.
-